

PRIEVAL

PRIEVAL DO BANE LASSING 17. JÚLA 1998

Baňa Lassing sa nachádza v rakúskom hornom Štajersku, približne 10 km od mesta Leoben a 100 km od Grazu. Známa je ťažbou mäkkého minerálu mastenca, ktorý sa používa na výrobu zubných pást, rôznych práškov, farieb a plastov. Ťažba mastenca sa tu začala roku 1901. Firma Naintsch Mineralwerke GmbH ťaží ročne približne 35 000 ton mastencovej horniny, pričom v jednej zmene pracuje len 7 baníkov a jeden technik.

Na fárane do bane Lassing asi nikdy nezabudnú banskí inžinieri Lacko, Vilček a Kúkelčík zo slovenského Hlavného banského úradu. Fárali tam v stredu 15. júla 1998 a o dva dni neskôr, v piatok 17. júla došlo o 11.15 h na tejto neveľkej bani k tragickému prievalu vôd a bahnín, ktorý zatopil celú baňu a na povrchu sa prejavil veľkým kráterom.

Všetci fárajúci baníci sa pred prievalom zachránili, okrem jedného, ktorého tečúce bahno zahnilo v hĺbke 60 metrov do kutice, slúžiacej baníkom ako svačináreň. Bolo to jediné miesto, kde sa mohol nezvestný Georg Hainzl zachrániť.

Vertikálna šachta s automatickým výťahom s kabínou pre 12 ľudí nebola prvým prievalom veľmi postihnutá. Nad hladinou vody s bahnom bola funkčná. Keď banskí záchranári zistili, že by sa mohli pomocou dýchacích a potápačských prístrojov dostať k nezvestnému baníkovi, okamžite sa začali prípravy na jeho záchranu. Už o deviatej večer dve záchranné čaty s potrebným výstrojom nastúpili do kabíny výťahu.

Medzitým v 60-metrovej hĺbke v studenej kutici, v ktorej ako zázrakom svietilo slabé banské osvetlenie, nezvestný baník Georg Hainzl spojzndil banský telefón a zatelefonoval šokovaným záchranárom na povrchu, že žije. Georgov otec, záchranár, nedokázal do telefónu okrem dusivého plaču nič povedať.

Na záchranu alebo smrť čakajúci Georg mu stačil ešte povedať: „Ocko, teraz, keď som sa stal otcom, musím zomrieť,“ a rozplakal sa aj on. Bolo 21.15 a Georgovi náhle zhaslo v kutici svetlo, telefón prestal fungovať a pocítil trasenie ocelevej výstuže kutice o ktorú bol opretý.

V rovnakom čase, keď pomaly jazdiaca kabína s **10 záchranármi** už zišla dolu do šachty prvých štyridsať metrov, uvideli záchranári vedľa kabíny tiecť bahno. Okamžite zastavili výťah a dali spätný chod smerom hore. To však už na povrchu všetci kričali „Utekajte preč, utekajte!“ Došlo k druhému prievalu bahnín, ktorý rozšíril kráter do obludných rozmerov a zachytil aj šachtu. Okolité domy sa začali rúcať a prepadávať do krátera. Stovky ton bahna sa valilo na kabínu so záchranármi. Zhrození kamaráti záchranárov videli ako sa hrubé nosné lano, na ktorom bola kabína zavesená, viditeľne stenšovalo, stenšovalo, až sa nakoniec roztrhlo a kabína s 10 záchranármi a ich veliteľom, sprevádzaná padajúcim bahnom, letela dolu šachtou až na jej dno do hĺbky 180 m. Dielo skazy dokončili ďalšie stovky kubíkov tečúceho bahna a navždy pochovali **10 záchranárov** v spoločnom hrobe. Celkom 70 tisíc kubíkov bahna zaplavilo šachtu a banské chodby. Na povrchu sa kráter rozšíril na priemer 180 metrov s hĺbkou 50 metrov.

Tragédia šokovala všetkých čo na povrchu túto hrôzu videli a sami museli utekať, lebo do krátera sa zosúvali domy, technika, a všetko, čo v tom čase okolo nich bolo. Keď sa zosuv do krátera ustálil, znovu sa zaktivizovali záchranári. Všetky ďalšie záchranné práce sprevádzali obavy, či nedôjde aj k tretiemu prievalu. Po obhliadke zatopenej šachty bolo každému jasné, že záchranári pád kabíny a jej zatopenie bahnom nemohli prežiť. Aj napriek tomu bolo navrhnutých niekoľko postupov, ako sa k nim dostať. Všetky boli však časovo náročné, preto sa záchranné práce obmedzili najprv na vyhotovenie prieskumného vrtu v šachte ku kabíne. Po jeho vyhotovení kamera však nezistila žiadne príznaky života. A tak už o dva dni, v nedeľu popoludní záchrancovia a vyšetrovatelia podávajú verejnosti správu, že nikto z **10 záchranárov** haváriu nemohol prežiť.

Niekde dolu v kutici, v hĺbke len 60 metrov však bol ešte jeden baník, ktorý v piatok večer ešte žil. Preto sa záchranné práce súčasne zamerali aj na vyhotovenie veľkopriemerového vrtu, nasmerovaného do kutice s nezvestným baníkom. S pomocou nemeckých a maďarských záchranných zborov bola inštalovaná vrtacia súprava, zabezpečené pažnice, preventre a začalo sa vrtáť. Vzhľadom na nebezpečenstvo prievalu zvodnených hornín do vrtu, museli byť pripravené mimoriadne opatrenia, ktoré zdržiavali začatie vrtacích prác. Od prievalu uplynuli už tri dni, keď sa podarilo zapichnúť vrtáciu korunku do kamennej sute pod povrchom terénu. Práce nepokračovali tak hladko, ako sa predpokladalo. Po šiestich dňoch už nádej, že baník ešte žije, bola minimálna. Celý rad technických a technologických problémov pri vrtaní vertikálneho vrtu s oceľovou pažnicou s priemerom 630 mm spôsobil, že vrt, ktorý si želali záchranári mať za dva dni vyhotovený, sa dostal do kutice s telom baníka až na deviaty deň po havárii.

V zmysle už známej zásady banského záchranárstva, že ak je to možné, nezvestný baník musí byť dohľadaný a jeho telo živé alebo mŕtve musí byť vyprostené, spustili do vrtu vetranie, svetlo, mikrofón a kameru. Keď kamera začala snímať vnútorný priestor kutice, ozvalo sa z reproduktora na povrchu: „Tu som! Tu som!“ Každý, kto v takejto situácii prežil, hovoril o bolestne nekonečne dlhom čase čakania, s myšlienkami na úmyselné skončenie takeého trápenia, upadajúc často do bezvedomia z podchladenia, vyčerpania, nedostatku kyslíka, vody a jedla. Aj keď Georg bol v kutici určenej na svačináreň, žiadne jedlo ani vodu tam nenašiel. Prežil deväť dní bez jedla a pitia! Kamera ho našla učupeného na bahne v kúte kutice. Keď ho jeho mladá, tehotná žena Susi uvidela na obrazovke monitora, predrala sa medzi záchranárov a zakričala do mikrofónu: „Schurli, milujem ťa!“ „Jasné!“ odpovedal Georg. Nasledujúci uplakany krátky telefonát medzi týmito dvoma, osudom tak kruto skúšanými mladými ľuďmi, zaslzil oči aj najtvrdším prítomným chlapom. Hneď nato mu bol cez vrt dodaný vzduch, spustená pitná voda a strava. Po podaní nevyhnutnej prvej pomoci a po vykonaní ďalších potrebných technických opatrení bol po deviatich dňoch v nedeľu 26. júla večer o desiatej hodine Georg Hainzl cez oceľovú pažnicu vrtu vytiahnutý na povrch. Tristo spravodajcov, novinárov a pracovníkov televíznych štábov z celej Európy, čakajúcich deväť dní na výsledok práce takmer 3 000 záchranárov roznieslo túto dramatickú správu do celého sveta. Smutnú správu o tragickom osude **10 záchranárov** povedal Georgovi nešťastný záchranár, ale šťastný rodič, jeho otec.

Súbežne pokračovali aj záchranné práce pri hľadaní nezvestných **10 záchranárov**, ktorí sa zrútili aj s kabinou do 180 metrov hlbokoj šachty. Okrem vrtov z povrchu sa vrtal aj vrt z kutice, kde bol deväť dní uväznený Georg.

Štátna banská agentúra 8. augusta oznámila, že k havárii 17. júla došlo v dôsledku miestneho zemetrasenia. Štátny seizmografický úrad reagoval okamžite vyhlásením, že v danej dobe žiadna seizmická stanica na okolí Lassingu nezaznamenala žiadne zemetrasenie.

V priebehu záchranných prác 7. augusta riaditeľ bane dostal infarkt. Rýchlou záchranou v nemocnici infarkt prežil. Rovnako postihol 14. augusta infarkt aj záchranára obsluhujúceho vrtací stroj, keď sa po takmer jednomesačných intenzívnych záchranných prácach zistilo, že na dne zavalenej šachty nie sú žiadne znaky života.

Vŕtacie práce, vykonané v rámci záchranných prác stáli 20 miliónov šilingov a celkové náklady uskutočnených záchranných prác vyčísľili na viac ako ďalších 250 miliónov rakúskych šilingov. Za rozhovor v televízii odmietol Georg Hainzl honorár jeden milión rakúskych šilingov.

Dnes je už kráter nad baňou v Lassingu po úroveň terénu zasypaný, zatrávnovaný. V strede kruhu je umiestnený pamätník, ktorý pripomína tisíckam návštevníkov Lassingu krutý osud 11 obetavých záchranárov pri záchrane jedného nezvestného baníka.

Havária v Lassingu poskytla závažné poznanie, že systém krízového riadenia záchranných prác pri katastrofách väčšieho rozsahu je nad sily a možnosti správy obce a regiónu. Tak sa stane, že kým sa profesionálne skoorinujú záchranné zbory, uplynie zbytočne veľa času, záchranné práce sú chaotické, neúčinné, emotívne a neefektívne.

Pozoruhodná bola reakcia a pomoc mnohých svetových psychoanalytikov pozostalým po obetiach katastrofy, a to nielen rodinám, ale aj priateľom obetí.

Na tejto tragédii boli overované mnohé závery vedcov, napr. že disastertrauma a posttraumatická stresová porucha osobnosti (PTSD) postihuje viac staršie osoby, že tento tzv. Faberow efekt trvá až 3 roky. Vedci – psychoanalytici sa zhodli na názore, že ľudská reakcia pozostalých na tragédiu, prejavujúcu sa sebaobviňovaním, obviňovaním nevinných, obviňovaním vedenia firmy, fóbie, poruchy spánku, nepriateľstvo, zlosť, úzkosť, depresia a podobne sú prirodzené symptómy pozostalých.

Dlhotrvajúci súdny proces po lassingskej tragédii poukázal na vplyv informačných médií na hystériu, špekulácie a nekritické predčasné hodnotenie príčin havárie a krízovej situácie laickou verejnosťou. Súčasne poukázal na veľmi dôležitú úlohu a potrebu mať len jedného kvalifikovaného hovorca za krízový štáb a na potrebu mať už v havarijnom pláne stanovený postup sociálno-psychologickej pomoci pozostalým po nezvestných, resp. obetiach. Za osobitne dôležitý sa považuje dlhodobý neustály kontakt s pozostalými a podávanie pravdivých informácií o priebehu prieskumných a záchranných prác.

(koniec ukážky)